

Löntagarfondernas pappa. FOTO: PRESSENS BILD

Rudolf Meidner

LO-ekonom, dog den 8 december, 91 år gammal.

DEN 27 AUGUSTI 1975 slog nyheten ned som en bomb i den svenska debatten. »Revolution i Sverige« stod det på DN:s löpsedlar. Ett nytt begrepp, som för evigt kommer att förknippas med Rudolf Meidner etablerades i det svenska språket. Boken »Löntagarfonder« hade kommit ut.

Huvudförfattare var den då 61-åriga LO-ekonomen som så starkt hade präglat den svenska samhällsdebatten och utvecklingen under många år redan.

Chefsekonom på LO blev han 1945 efter att ha doktorerat på temat Hoppjerkans betydelse för den svenska arbetsmarknaden.

Rudolf Meidner var fackföreningsrörelsens professor. Han såg ut som en sådan och lät som en sådan. Rent av lite knarrig kunde en del tycka från början. Och han var absolut omutlig när det gällde att statistik om utvecklingen och obehagliga fakta som gick emot rådande föreställningar

hos parti och fackföreningsrörelse skulle fram i ljuset. Särskilt dom!

»Har jag fel, menar Du – så intressant«, kunde han säga när man ville ta diskussion om någon tes han drev. Tänk om fler kunde leva efter den devisen. Tänk om man själv kunde.

Man ville lyssna på Rudolf. Alla ville, utom någon gång regeringen; i Erlanders dagböcker uttrycks ofta stor irritation över bråkiga LO-ekonomer. Men flera LO-ordföranden, professorskollegor, generationer av medarbetare och, inte minst, LO-medlemmar i allmänhet ville lyssna, förstå och påverkas.

Det har funnits andra arbetarrörelsen närstående intellektuella som haft betydelse för debatt och programutveckling. Men få har haft hans förmåga att verkligen förankra sina tankar i både hjärta och hjärna hos människor. Ganska snart kände de flesta, att bakom den lite buttra ytan

fanns en mycket passionerad person. Han kunde koka av ilska över sakernas tillstånd och han kunde brinna av entusiasm när han såg en väg framåt.

Den solidariska lönepolitiken och den fulla sysselsättningen var de frågor han ständigt sysslade med. Han och Gösta Rehn var teoretikerna som utvecklade Den Svenska Modellen med just de två frågorna i centrum. Och om någon ska ha särskild upphovsmannarätt till någon del så var den solidariska lönepolitiken Rudolfs.

Sin allra största insats för den svenska välfärdsmodellen gjorde han sannolikt när han fick svensk fackföreningsrörelse att förstå och bejaka strukturomvandlingen av ekonomin. Om lika arbete ska betalas lika oberoende av företag och bransch och om löneskillnaderna ska minska genom särskilda låglönesatsningar, då måste man acceptera att låglöneföretag och låglönebranscher slås ut. Detta för en fackförening svårsmälta budskap fick han åtminstone de mera medvetna LO-arbetarna att relativt entusiastiskt bejaka, något som nog får anses vara rätt unikt i världen.

Han klargjorde att om samhället tog ansvar för den fulla sysselsättningen och hjälpte människor att byta från sämre till bättre arbeten så kunde både tillväxt och jämlikhet nås samtidigt.

Ett problem återstod dock. Den solidariska lönepolitiken lämnade ett outtaget löneutrymme i de mest vinstrika företagen som gjorde de rika ännu rikare. Om detta inte kunde tas ut som löner och konsumtion återstod kollektivt ägt sparande. Genom det kunde löntagarna bli delaktiga i såväl ägande som inflytande. Det var löntagarfonder det.

Och vilket liv det blev! Rudolf Meidner var i själva verket en fridens man. Man kanske rent av skulle kunna säga att han valde att resa bort eller göra något annat när det riktigt blåste. En gång tidigare hade han dragit sig undan stridens hetta. Det var när det stormade som värst kring den numera rätt bortglömda låginkomstutredningen, som faktiskt leddes av enmansutredaren Rudolf Meidner.

Sådan var han denne man som i sin ungdom lämnade ett nazifierat Tyskland för att hamna mitt i den svenska samhällsutvecklingens centrum. Djärv men försiktig. Osentimental men varmhjärtad. Kylligt analyserande men passionerad förespråkare för ett mera jämlikt och civiliserat samhälle.

Han levde länge, för han var ju så nyfiken på hur det skulle gå. Det blir tomt efter honom. Men i sin himmel kommer han att hålla noga reda på om vi sköter oss. ■

ANNA HEDBERG